

পুলিছ বিভাগ আৰু জেনেৰেল ডায়াৰ

অঞ্জন শৰ্মা

আজিব পৰা ছয়বছৰ পূৰ্বে, হঠাৎ এদিন তেলৰ নগৰী ঢুলীয়াজান তেজৰ নগৰীলৈ পৰিণত হৈছিল। সেইদিনা ব্যথিত, ক্ৰোধাঘ্নিত হৈ পৰিছিল সমগ্ৰ অসম। সেইদিনা আৰু সেইদিনাৰ পিচলৈকো অসমৰ দিশে দিশে লক্ষ লক্ষ ধিক্কাৰ ধ্বনি প্ৰতিধ্বনিত হৈছিল। শান্তিপূৰ্ণ পিকেটিংকাৰীৰ ওপৰত নিৰ্বিচাৰে গুলীচালনা কৰি নতুন দিল্লীৰ পৰা বাহু বাহু লব খোজা ডিব্ৰুগড় জিলাৰ আৰক্ষী অধীক্ষক প্ৰিয়নাথ গোস্বামীৰ নাম খোৱা হৈছিল সেইদিনা— জেনেৰেল ডায়াৰ। ঢুলীয়াজানত হোৱা গুলীচালনাত যিসকল নিহত হৈছিল সেইসকলক সদৌ অসম ছাত্ৰ সন্থাই 'শ্বহীদ' বুলি ঘোষণা কৰিছিল আৰু প্ৰিয়নাথ গোস্বামীক দিছিল প্ৰচণ্ড গৰিহণা। এতিয়াৰ মুখ্যমন্ত্ৰী আৰু গৃহমন্ত্ৰীয়ে সেইসময়ত সদৌ অসম ছাত্ৰ সন্থাৰ যথাক্ৰমে সভাপতি আৰু সাধাৰণ সম্পাদক হিচাবে কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰিছিল।

২০ মাৰ্চ, ১৯৮৪ চন। এতিয়াৰ মুখ্যমন্ত্ৰী আৰু গৃহমন্ত্ৰীয়েই সেইসময়তো সদৌ অসম ছাত্ৰ সন্থাৰ সভাপতি আৰু সাধাৰণ সম্পাদক। পটভূমি— উত্তৰ শালমাৰা। সেইদিনা নিশা ১০-৩০ বজাত উত্তৰ শালমাৰা

আঞ্চলিক ছাত্ৰ সন্থাৰ সাধাৰণ সম্পাদক বিবাজমোহন বায়ক ঘৰলৈ বিচাৰি আহি বায়ৰ মাক মুকুনীবালা বায়ক হত্যা কৰি নিশাটোৰ ভিতৰতে 'বিখ্যাত' হৈ পৰা পুলিছ বিষয়াজনৰ নাম আছিল জগদীশ পাটগিৰী।

সদৌ অসম ছাত্ৰ সন্থাই উত্তৰ শাল-
মাৰাব নিৰ্মম হত্যাকাণ্ডৰ তীব্ৰ
প্ৰতিবাদ কৰিছিল আৰু মুকুনীবালা
বায়ক 'শ্বহীদ' ঘোষণা কৰা হৈছিল।

জগদীশ পাটগিৰী

প্ৰফুল্লকুমাৰ মহন্ত আৰু ভৃগুকুমাৰ
ফুকনে সদৌ অসম ছাত্ৰ সন্থাৰ
সভাপতি আৰু সাধাৰণ সম্পাদক
হৈ থকা সময়ৰেই ঘটনা—পংকাৰ
ঘটনা। ১৯৮৩ চনৰ ২ আৰু ৩
এপ্ৰিলৰ মাজৰ বাৰিচটোত সংঘটিত
হোৱা ঘটনা। পংকা গাঁৱৰ হৰেন
শইকীয়া, ভদ্ৰেশ্বৰ শইকীয়া, তীৰ্থ
বৰুৱা, তিলেশ্বৰ হাজৰিকা, জিতেন
শইকীয়া, দেৱকান্ত শইকীয়া, মণিৰাম
শইকীয়া আৰু কমল হাজৰিকা—
এই আঠজন লোকক যোৰপাতি পাছ-
হাতকৈ বান্ধি চাহবাগিচাৰ মাজত
থকা নলা এটালৈ পুলিচে লৈ
যায় আৰু আঠজনৰ সাতজনক
নিৰ্মমভাবে গুলীয়াই হত্যা কৰে (কমল
হাজৰিকাই পলাই সাৰে)। ভদ্ৰেশ্বৰ
শইকীয়াৰ পত্নী ডিম্বেশ্বৰী শইকীয়াই
এই ঘটনা সংক্ৰান্তত যোৰহাটৰ
আৰক্ষী অধীক্ষক মোহনৰাজ, আৰক্ষী
থানাৰ ভাৰপ্ৰাপ্ত বিষয়া টি-কে নাগৰ
বিকল্পে গোলাঘাটৰ ন্যায়িক দণ্ডা-
ধৰ্মশৰ আদালতত ৬৮৮/১৯৮৩ নং
মোকদ্দমা (ফৌজদাৰী) তৰে যদিও
সেই পুলিচ বিষয়াসকলৰ বিপক্ষে

মোকদ্দমা কৰিবলৈ হিতেশ্বৰ শইকীয়া
বোলাজনৰ চৰকাৰখনৰ পৰা অনুমোদন
নোপোৱা বাবে মোকদ্দমাটো বন্ধ হৈ
যায়। সম্ভৱতঃ যোৱা ছয়বছৰৰ
ভিতৰত সংঘটিত হোৱা নিৰ্মম হত্যা-
কাণ্ডসমূহৰ ভিতৰত এইটোৱেই
সবাতকৈ নিদাক্ষণ ঘটনা আছিল।
সদৌ অসম ছাত্ৰ সন্থাই এই নিৰ্মম
হত্যাকাণ্ডৰ বিৰুদ্ধে তীব্ৰ প্ৰতিবাদ
কৰিছিল, নিতত হোৱাসকলক 'শ্বহীদ'
বুলি ঘোষণা কৰা হৈছিল।

১০ ফেব্ৰুৱাৰী, ১৯৮৩ চন।
পৰ্য্যটক চাহবাগিচাৰ বাসিন্দা আকাশ
বৰুৱা নামৰ এটা সৰু ল'ৰাই সৃষ্টি
নায়ক, চিয়াম আৰু কুলনৰ সৈতে
ভোট গ্ৰহণ কেন্দ্ৰৰ ওচৰলৈ যাওঁতে
কুখাত পুলিচ বিষয়া পৰেশ নেওগে
আকাশ বৰুৱাক নিৰ্মমভাবে তলপেটত
গুলীয়াই হত্যা কৰে। আকাশ বৰুৱাক
'শ্বহীদ' ঘোষণা কৰা হৈছিল। এতি-
য়'ৰ মুখামন্ত্ৰী আৰু গৃহমন্ত্ৰী সেই-
সময়ত ছাত্ৰ সন্থাৰ সভাপতি আৰু
সম্পাদক আছিল। এই নিৰ্মম হত্যা-
কাণ্ডৰ তেওঁলোকে তীব্ৰ প্ৰতিবাদ
কৰিছিল।

৮ ফেব্ৰুৱাৰী, ১৯৮৩ চন। পুলিচ
উপ-পৰিদৰ্শক গৰাকীৰ নাম আছিল
খগেন্দ্ৰ নাথ। সেইদিনা নলবাৰী,
পিপলিবাৰী আৰু জান আন গাঁৱৰ
হাজাৰ হাজাৰ বাইজে নিৰ্বাচনৰ
বিৰোধীতা কৰি উপ-প্ৰতিসমাহৰ্তাৰ
কাৰ্যালয়ত এখন স্মাৰক পত্ৰ দাখিল
কৰিবলৈ সমদল কৰি যাওঁতে বেলশৰ
আৰক্ষী থানাৰ ওচৰত খগেন্দ্ৰ নাথে
পিচফালৰ পৰা গুলীয়াই পাঁচজন
লোকক হত্যা কৰে আৰু পাঁচজন
লোকক গুৰুতৰভাৱে আহত কৰে।
মৃত্যু হোৱা লোকেইজন আছিল—
মহেশ্বৰ তালুকদাৰ, বীৰেন্দ্ৰ নাৰায়ণ,
প্ৰতাপ বৰ্মণ, শ্ৰীকান্ত বৰ্মণ আৰু
কায়াৰাম দাস। সেইদিনা কেবল
নিৰ্মম হত্যাকাণ্ডেই ক্ষান্ত নাথাকি
পিচদিনা মৃত লোকেইজনৰ শৱ
সংকাৰৰ সময়তো অন্য এজন পুলিচ

'শ্বহীদ' মুকুনাবালা বায়ক

বিষয়া মণ্ডল আৰক্ষী পৰিদৰ্শক চুচেন
হাজৰিকাই নিজে পিস্তল লৈ আৰু
চি-আৰ-পি সকলক গুলীচালনা কৰি-
বলৈ সাজু হৈ থাকিবলৈ দি এখন
অস্ত্ৰ পাথৰিঘাট, এখন অস্ত্ৰ জ্বালি-
ৱানৱালাবাগ সৃষ্টি কৰিবলৈ বিচাৰিছিল।
তেখেতে সেইসময়ত যি অভদ্ৰ
আচৰণ কৰিছিল, সেই অভদ্ৰামিৰ
বিৰোধীতা কৰা বাবে আনকি
এম-পি ৰবীন কাকতিকে চুচেন
হাজৰিকাই প্ৰেৰণ কৰিছিল। মহন্ত-
ফুকন তেতিয়া ছাত্ৰ সন্থাৰ সভাপতি
সম্পাদক আছিল। বেলশৰৰ এই
ঘটনাক তেওঁলোকে গৰিহণা দিছিল।

১৯৮৩ চনৰ ১০ ফেব্ৰুৱাৰী
তাৰিখে পাঠশালাৰ ওচৰৰ কেন্দ্ৰে বি-
চ'কত উপ-প্ৰতিসমাহৰ্তা ভাবত দাস
আৰু আৰক্ষী উপ-অধীক্ষক পি-চি
দাসৰ নিৰ্দেশত সশস্ত্ৰ পুলিচে চাৰি-
ওপিনে যথেষ্ট-মধ্যে গুলীয়াই প্ৰভাত
পাটগিৰি, মুনীন বৰুৱা আৰু ধীৰেন
বৰাক খিতাতে হত্যা কৰে আৰু
ভালেকেইজনক আহত কৰে। এই
গুলীচালনা, এই পাশৰিক হত্যাকাণ্ডৰ
বিৰোধীতা ছাত্ৰ সন্থাই কৰিছিল,
মহন্ত-ফুকনে কৰিছিল।

পুলিচে কৰা হত্যাকাণ্ডৰ বিৰুদ্ধেই
মাথো নহয়, পুলিচে কৰা অভাবনীয়
অত্যাচাৰৰো বিৰোধীতা কৰা হৈছিল।
অইনৰ কথা নকওঁ, এতিয়াৰ মন্ত্ৰী
ললিত ৰাজখোৱাৰ কথাকে কওঁ।
এতিয়াৰ মন্ত্ৰী ললিত ৰাজখোৱা সেই
সময়ত সদৌ অসম ছাত্ৰ সন্থাৰ
উপদেষ্টা আছিল। ১৯৮৩ চনৰ ২১
মাৰ্চত ললিত ৰাজখোৱাক আৰক্ষী

কবি যদি উচিত কামেই কৰিছিল, তেন্তে তেওঁলোকৰ চৰকাৰখনৰো উচিত কাম আছিল অত্যাচাৰীসকলৰ বিচাৰ কৰা। কিন্তু এইপৰ্যন্ত অত্যাচাৰী পুলিচ বিষয়াসকলৰ বিচাৰ হ'ল নে? যি মহন্ত-ফুকনে এসময়ত অত্যাচাৰৰ তীব্ৰ বিৰোধিতা কৰিছিল, সেই মহন্ত-ফুকনৰ চৰকাৰে আজিকোপতি কাৰোবাক শাস্তি বিহিলে নে? নে এসময়ত তেওঁলোকে অত্যাচাৰৰ প্ৰতিবাদ কৰি ভুল কৰিছিল?

কিছুমান কথা দিনে দিনে জটিলৰ পৰা জটিলতৰ হৈ পৰিছে। জুলীয়াজানৰ 'শহীদ'ৰ পৰিয়ালকো মহন্ত-ফুকনৰ চৰকাৰে ত্ৰিশহাজাৰকৈ টকা দিব আৰু প্ৰিয়নাথ গোস্বামীৰ স'তেও সোণৰ সংসাৰ পাতি থাকিব! এতিয়া প্ৰিয়নাথ গোস্বামীকৈ 'ছবৃত্ত' বোলো নে 'শহীদ-নিৰ্বাসিতসকলকৈ 'ছবৃত্ত' বোলো! ? যদি প্ৰিয়নাথ গোস্বামী ছবৃত্ত তেন্তে ছয়বছৰীয়া আন্দোলনৰ অভিজ্ঞতাৰে অভিজ্ঞ মহন্ত-ফুকনৰ চৰকাৰে প্ৰিয়নাথ গোস্বামীক পুলিচ বিভাগৰ উচ্চপদত বাহাল ৰাখিবই বা কিয়? আকৌ, যদি প্ৰিয়নাথ গোস্বামীৰ গুলীচালনা তথা অত্যাচাৰসমূহ প্ৰশংসাৰেই যোগ্য তেন্তে সেইসময়ৰ ছাত্ৰ সম্ভাৰ সভাপতি সম্পাদক মহন্ত-ফুকনে গুলীচালনাৰ প্ৰতিবাদ বা কিয় কৰিছিল, কি যুক্তিত বা নিহতসকলক 'শহীদ' ঘোষণা কৰিছিল? এতিয়া প্ৰিয়নাথ গোস্বামীও ডি-আই-জি আৰু শহীদ পৰিয়ালো মহন্ত চৰকাৰৰ চকুত সহায়ভূতিৰ পাত্ৰ—অসম চুক্তিৰ্মে! কথাবোৰৰ পাক জিলাপাঁৰ দৰে হৈ পৰিছে। মহন্ত-ফুকনেই অত্যাচাৰৰ প্ৰতিবাদ কৰে, মহন্ত-ফুকনেই 'শহীদ' ঘোষণা কৰে, মহন্ত-ফুকনেই এতিয়া আকৌ প্ৰিয়নাথৰ ত্ৰিয় হ'ব নিবিচাৰে! সাধাৰণ ৰাইজৰ অৱস্থাটো, নিৰ্বাসিত সমাজৰ অৱস্থাটো

এনে হৈছে: দিনো নহয়, ৰাতিও নহয়; নহও নহয়, সিংহও নহয়—প্ৰহ্লাদৰ বাপেক মৰে!

জুলীয়াজানৰ হত্যাকাণ্ড, মুকুৰীবালা বায়ৰ হত্যাকাণ্ড, বজাবাৰী পংকাৰ হত্যাকাণ্ড, আঠাবাৰী বাগানত আকাশ বৰুৱাৰ হত্যাকাণ্ড, বেলশৰৰ হত্যাকাণ্ড, কেন্দুগুৰি চ'কৰ হত্যাকাণ্ড, মহন্ত ফুকনে আন্দোলনৰ নেতৃত্ব লৈ থকা কালছোৱাত অসমৰ চুকে-কোণে হোৱা শত শত হত্যাকাণ্ড আৰু এই হত্যাকাণ্ডসমূহৰ স'তে জড়িত হৈ থকা

পশুতুল্য পুলিচবিষয়াসকলৰ বিচাৰ নকৰি আজি যদি মহন্ত-ফুকনে "অসম ১৯৮৬" প্ৰদৰ্শনী উপলক্ষে তথ্য আৰু জনসংযোগ বিভাগৰ জৰিয়তে "অতীত হেৰাই গ'ল/ তাৰ কথা অস্ত হ'ল/ মনৰ পৰাই তাক কৰা বিসৰ্জন" বুলি গীত গাবলৈ ধাৰ, তেন্তে অসমৰ ইতিহাসত তেওঁলোকৰ কি স্থান হ'ব পাৰে তেওঁলোকেই ভাবি চোৱা দৰ্কাৰ। মৃত্যুৰ সংখ্যাক এক মিজীৰ পৰি-সংখ্যা বুলি উপেক্ষা কৰিলে আৰু প্ৰিয়নাথ গোস্বামী, ভগদীশ পাটগিৰী,

"জুলীয়াজানৰ 'শহীদ'ৰ পৰিয়ালকো মহন্ত-ফুকনৰ চৰকাৰে ত্ৰিশহাজাৰকৈ টকা দিব আৰু প্ৰিয়নাথ গোস্বামীৰ স'তেও সোণৰ সংসাৰ পাতি থাকিব।"

মোহনৰাজ, টি-কে-নাগ, পৰেশ নেওগ খগেন্দ্ৰ নাথ, চুচেন হাজৰিকা ভাৰত দাস, পি চি দাস, অমৃত গোস্বাই, আনোৱাৰ আলি, শৰৎ ফুকন, জুলাল দত্ত আদিয়ে কৰা অমানুষিক অত্যাচাৰক বিচাৰৰ উন্নত বুলি ভাবিলে,

"যদি অসম গণ পৰিষদ চৰকাৰে ইতিহাসৰ শিক্ষা নলয় তেন্তে এইবছৰ জন্ম নিয়ন্ত্ৰণৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰথম পুৰস্কাৰ পোৱা স্বাস্থ্যমন্ত্রী চন্দ্ৰ মোহন পাটোৱাৰীয়েও অসমত সহস্ৰ উৰ্মি সিঙৰ জন্মক নিয়ন্ত্ৰণ কৰিব নোৱাৰে।"

কুকুৰ মেৰুৰীৰ দৰে পৰীক্ষিৎ বৰ্মণৰ
দৰে যুৱকক হত্যা কৰি থাকিলে, হাতী
চোৰক নধৰি হাতীচোৰৰ দ্বাৰা বেঙেনা
চোৰক খেদি ফুৰিলে, পৰিস্থিতি কি
হ'ব পাৰে সেয়া চিন্তা কৰা দৰ্কাৰ।
জালিৱানৱালাৱাগৰ হত্যাৰ পিচত
ইংলেণ্ডত জেনেবেল ডায়াৰক পুৰস্কাৰ
দিয়া হৈছিল, পদোন্নতি দিয়া হৈছিল
আৰু সেই ঘটনাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিততেই
এদিন বিখ্যাত হৈ পৰিছিল উধম সিং
—ইতিহাস সাক্ষী। জেনেবেল ডায়াৰৰ
বিচাৰ চৰকাৰে কৰা নাছিল, উধম
সিঙে কৰিছিল। উধম সিঙে ডায়াৰক
হত্যা কৰা বাবে ভাৰতবৰ্ষই আজিও
সোঁৱৰে উধম সিঙক। সেইবাবেই

পুৰস্কাৰৰ লোভত জেনেবেল ডায়াৰ
হবলৈ যোৱা, আইন-শৃংখলা বন্ধাৰ
নামত জঘন্য উদ্ভঙালি কৰা, অসমত
তেজৰ বন্যা বোৱাই দিয়া পুলিচ
বিষয়াসকলৰ বিচাৰ আন্দোলনকাৰীৰ
চৰকাৰ অসম গণ পৰিষদে যদি
নকৰে, যদি অসম গণ পৰিষদৰ
চৰকাৰে ইতিহাসৰ শিক্ষা নলয়, তেন্তে
এইবছৰ জন্মনিয়ন্ত্ৰণৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰথম
পুৰস্কাৰ পোৱা স্বাস্থ্যমন্ত্ৰী চন্দ্ৰমোহন
পাটোৱাৰীয়েও অসমত সহস্ৰ উধম
সিঙৰ জন্মক নিয়ন্ত্ৰণ কৰিব নোৱাৰিব।
অইন কথা বেলেগ, যি সদৌ
অসম ছাত্ৰ সন্থাই ১৯৮৫ চনত
গোলাঘাটত অসম গণ পৰিষদক জন্ম

দিছিল, সেই ছাত্ৰ সন্থাইয়ে ১৯৮৬চনৰ
৬/১১/৮৬ তাৰিখে অত্যাচাৰী বিষয়াৰ
ওপৰত ব্যৱস্থা নোলোৱা বাবে, পুলিচ
অত্যাচাৰ চলি থকা বাবে, পৰীক্ষিৎ
বৰ্মনক হত্যা কৰা বাবে চৰকাৰৰ
বিকল্পে অসম বন্ধ পালন কৰিলে।
“আমি আন্দোলনৰ তেতা আছিলো”
—একমাত্ৰ এই অৰ্থতাৰেই অতি
আয়মেৰে মন্ত্ৰী:—এমএলএ হোৱাসকলে
‘অসম ১৯৮৬’ প্ৰদৰ্শনীতেই মন্ত্ৰ নহৈ
আন্দোলনৰ সময়ত অত্যাচাৰ কৰা
অত্যাচাৰীসকলৰ বিচাৰখন সোনকালেই
কৰক—এয়া আমাৰ কথা মাথো
নহয়, এয়া আন্দোলনকাৰী ৰাইজৰ
দাবী।

কবিতা

লক্ষ্যলৈ যি যায় ...

নথ জেঁকাৰিছা
পাটত বহিছো
উঠ বোলোতে উঠিছিলো
এতিয়া নামো কেনেকৈ ...

মোৰ গোঁসাই ঐ নিৰুপায়
নিৰুপায় ...

দুখত কন্মল দিছো
ৰবি শস্যৰ বীজ দিছো
শ্বহীদ বেদী পাতি দিছো
প্ৰহ্লাঞ্জলি জনাবা
গোটেই বছৰ মঞ্চ সাজিছো
বিহু নাম ফাকি গাবা
নিজৰ উৎসৱ চাবা।

তোমাৰ বাবেই শাঁখা সিন্দুৰ
ভুল নুবুজিবো ভুল নুবুজিবো
মোৰ ঐশ্বৰ ঐ

বানত খান্দিলো আকৌ ধনশিৰি
জ্বনমূৰি আনিলো তিনিগুণ ঋণ বিচাৰি
ডলিয়ার্জানৰো ডিঙিত মাৰিছো টিপা
নামৰূপ পালেগৈ শিপা

জাৰ্মানী ফুলত চেপিছো মো
(চান্দো সদাগৰ, বাগিছা বেহাৰা!)

মাতৰ ইমান সোৱাদ নেকি
ইমান সোৱাদ নেকি ঔ!

যা: বুলি ঠেলিলো এই নাথায় চোৱা!
(চাই থাক চাই থাক নিলগৰ পৰা)

হেই ঔ হে: হেই ঔ হে:

(নোৱাৰো কথাটি বোপা বেয়া কথা বৰ
বেয়া কথা বৰ!)

গছত তুলি গুৰিত ঘাপ কোনেনো মাৰা
ৰাইজ ঐ ঐ: নাচাবা
ঐ: নাচাবা ॥

● অল্পনী চক্ৰৱৰ্তী